

Van imker tot imker: een vergelijking

Eind november ook zo geschrokken van het krantenbericht dat er op één van de Waddeneilanden weer een tuberculose-epidemie is uitgebroken? Na één open tbc-geval werden binnen één week veertig nieuwe gevallen op het Waddeneiland geconstateerd. Doordat ik in het midden van het land woon beschouw ik mij in deze kwestie ook als een toeschouwer aan de zijlijn.

Als je zo'n bericht in de krant leest dan bekruipt je meteen het gevoel dat er op de Waddeneilanden iets aan de hand moet zijn, want tbc is een ziekte die op de vaste wal slechts sporadisch voorkomt. Wanneer je zo'n snelle verspreiding van een ziekte ziet, vraag je je natuurlijk onmiddellijk af of de bewoners van de Waddeneilanden een verhoogde vatbaarheid voor tbc bezitten. Als je dan nog verder over deze vraag nadenkt dan zou je graag de vraag beantwoord willen zien waarom bij eilandbewoners een verhoogde vatbaarheid voor tbc aanwezig is. Deze materie overdenkend kon ik drie mogelijke hypothesen bedenken:

1. Door de gemiddeld mildere winters en de hogere luchtvochtigheid op de Waddeneilanden zou het kunnen zijn dat het weerstandssysteem van de eilandbewoners in de loop der tijd is afgenomen. Wanneer zich er dan ook een besmettelijke ziekte op de eilanden voordoet, slaat deze ziekte hard toe en groeit uit tot een epidemie.
2. Het zou ook veroorzaakt kunnen worden door het feit dat er steeds meer toeristen van de vaste wal naar de eilanden komen voor een kortere of langere vakantie. Bovendien neemt de permanente vestiging van mensen op de vaste wal toe. Hierdoor kunnen besmettelijke ziekten vaste voet op de Waddeneilanden krijgen en zo een mogelijke epidemie veroorzaken.
3. Als laatste verklaring voor het feit dat de verspreiding van tbc zo snel ging, is eens te kijken naar de samenleving op zo'n Waddeneiland. Over het algemeen praten we dan over een samenleving van enkele honderden personen. Hieruit vloeit natuurlijk voort dat de contacten tussen de mensen veel intensiever zijn waardoor juist een ziekte als tbc zich in zo'n hechte gemeenschap bijzonder snel kan verspreiden.

Wat heeft dit verhaal nu eigenlijk met bijen te maken? In eerste instantie zult u geneigd zijn te zeggen 'niets'. Maar kijken we naar de opzet van het verhaal dan is er een duidelijke overeenkomst met het

stuk van 'Van imker tot imker' in het novembernummer van BIJEN. Er wordt een feit geconstateerd, vervolgens wordt er uit het een of andere blaadje een stukje geciteerd, waarna er door de heer Zoet lustig op los gefantaseerd wordt zonder de literatuur te raadplegen. In dit stukje citeer ik iets uit de krant waarna ik ook de fantasie de vrije loop laat. Natuurlijk zijn de eerste twee door mij genoemde hypothesen lariekoek en wordt de snelle verspreiding van tbc op het Waddeneiland het best verklaard door hypothese 3.

Er is nog een tweede overeenkomst want zowel tbc als bij Amerikaans vuilbroed (AVB) zijn zeer besmettelijke ziekten, beide veroorzaakt door een bacterie.

Mijns inziens is daarom het voorkomen van AVB in 1994 bij alleen de Buckfastbij terug te voeren tot de 'hechte gemeenschap' die Buckfastimkers (noodgedwongen) vormen. Vandaar dat er in deze wereld wel eens raten en bevruchtingsvolkjes uitgewisseld worden en natuurlijk wordt er door Buckfastimkers veelvuldig overgelarfd. Door deze acties kan een mogelijke besmetting op één bijenstand besmetting van andere standen tot gevolg hebben en dit heeft dus niets met een eventueel verhoogde vatbaarheid van deze bij voor AVB te maken.

Het bovenstaande komt aardig overeen met het artikel dat geplaatst werd in 'Deutsches Bienenjournal' over AVB. In dit artikel werden aan de hand van praktijkvoorbeelden onderzocht welke oorzaken het belangrijkste waren voor de verspreiding van AVB. Uit het onderzoek kwam naar voren dat de hoofdoorzaken voor verspreiding het beroven en de verkoop van besmette volken was. (Natuurlijk hoort hier ook de overdracht van besmette raten en het gebruik van besmette imkermaterialen bij). Als nevenoorzaken werden genoemd het importeren van koninginnen (met name uit Amerika) en het bevliegen van glasbakken waarin zich met AVB-besmette honingresten bevonden. Echter een verband tussen het toenemend aantal vuilbroedgevallen en de laatste twee genoemde oorzaken kon niet worden vastgesteld. De conclusie van het artikel in 'Deutsches Bienenjournal' was dan ook de imker te scholen in het vroegtijdig onderkennen van AVB waardoor het beroven van besmette volken wordt verhinderd en besmetting van naburige bijenstanden wordt voorkomen.

Verder zou ik dhr. Zoet willen adviseren het boek 'Bee-keeping at Buckfast Abbey' of 'Breeding the Honeybee' (dan wel de Nederlandse vertaling van deze boeken) van Broeder Adam eens te lezen. In dit boek beschrijft de teler zelf op welke eigenschappen de Buckfastbij is geselecteerd. Dan behoeft dhr. Zoet

niet meer te citeren uit een blaadje als 'Obscure sciences and irreproducible results'. Voorts hoeft hij dan ook minder uit zijn dikke duim te zuigen wanneer hij geen ervaring heeft met het werken met Buckfastvolken!

Buckfastimker, Gerard Boswinkel, Rhenen

Literatuur:

Volkskrant 27-1-94

Zoet, K. Van Imker tot Imker, BIJEN 3(11): 302-303 (1994)

Otten, C. Amerikanische Faulbrut, Deutsches Bienenjournal, 93(5): 12-15 (1993).

Van imker tot imker: Buckfast

Na lezen van het artikel 'Van imker tot imker' ziet het er naar uit dat er voor de Buckfast Belangen Vereniging nog veel werk aan de winkel is. In dit artikel, van de overigens gewaardeerde Terschellingse imker-schrijver staan nog al wat missers. Dat is niet zo verwonderlijk, want met name in de beginperiode van de Buckfastteelt was er best veel onduidelijkheid en bovendien zie je 'langs de zijlijn' nu eenmaal minder dan in het veld. Tot voor kort beperkte de kennis over het imkeren met de Buckfastbij zich tot een selecte groep imkers. De laatste jaren echter, is binnen de Buckfastvereniging in hoog tempo kennis en ervaring opgedaan, waardoor de aspirant Buckfastimker snel op het goede spoor komt. Het imkeren met Buckfastbijen is nu eenmaal, op enkele punten na, wezenlijk anders dan met de Hollandse- of andere bijensoorten. Zo wordt de Aalster zwermverhindering-methode vervangen door de koninginneteelt, moet de hoeveelheid voedsel extra goed in de gaten gehouden worden en de volken zo groot mogelijk zijn. Als aan een aantal voorwaarden wordt voldaan zullen gezonde en sterke volken probleemloos de winter doorkomen. Niet alleen de onbekende Leidse imker (zie 'van imker tot imker') had in de afgelopen winter (1993) bijensterfte. Mijn buurman had in datzelfde jaar van de tien volken nog anderhalf volk over (Hollandse bijen wel te verstaan) en mét hem nog vele andere bijenliefhebbers in Nederland. Dat lag zeker niet alleen aan de soort bij, of de hoeveelheid voer. Verderop in het artikel 'Van imker tot imker' zien we nog wat meer van dit soort onjuiste veronderstellingen. Het lijkt mij daarom dat er voor de Buckfastvereniging een taak is weggelegd en wel 'zorgdragen, dat de nodige, maar vooral juiste kennis over het houden van Buckfastbijen, bij een groot publiek bekend wordt zodat indianen-verhalen overbodig worden'. De Buckfastvereniging kan daar bijvoorbeeld aan meewerken door regelmatig kopij aan te leveren, in een vaste rubriek, in ons

blad, BIJEN. In deze rubriek zouden tips moeten staan over het imkeren met Buckfastbijen in de praktijk, steeds voor de komende maand(en). Hopelijk is dit schrijven een stapje in de richting die door onze voorzitter Dick Vunderink wordt aangegeven.

At Hendriks, Duiven, ABTB-, VBBN- en BBV-lid

Ondersteuning van onderwijs, voorlichting en onderzoek door de imkers

Open brief aan het Hoofdbestuur van de VBBN.

Geacht bestuur,

Recente verbeteringen voor de imkerij, zoals het gezamenlijke vakblad Bijen en de voorlichtings-avonden van de Ambrosiushoeve in het gehele land, verhullen het feit dat het eigenlijk helemaal niet goed gaat met het praktisch, toegepast en fundamenteel bijenonderzoek en de voorlichting.

Laten we met Bijen beginnen. De Landbouw Universiteit heeft jarenlang ons blad op fantastische wijze gesubsidiëerd. De hoofdredacteur, J. Beetsma, voert de hiervoor benodigde werkzaamheden uit als onderdeel van zijn functie als bijenonderzoeker en in samenwerking met de andere leden van de redactie leidt dat telkens tot een prima vakblad. Het streven van de Bedrijfsraad voor de Bijenteelt naar een professionele redactie werd haar als het ware in de schoot geworpen. De Landbouw Universiteit wordt echter de financiële duimschroeven aangedraaid.

Formatieplaatsen op alle niveau's komen op de tocht te staan. Ondanks het wetenschappelijke succes van de Sectie Bijenkunde (bestaande, naast de heer Beetsma, uit de heren Boot en Calis die op project-basis werken) is ook de vaste formatieplaats van de heer Beetsma komen te vervallen. In een poging deze formatieplaats voor het bijenonderzoek en -onderwijs te behouden, heeft de hoofdredacteur duidelijke signalen gegeven dat met een financiële ondersteuning vanuit de imkerswereld (lees: vergoeding voor geleverde arbeid) het verlies van deze plaats voorkomen zou kunnen worden. Mogelijk had het verhogen van de begroting van het blad met twee gulden per lezer (dan totaal ca. f 20,00) al resultaat kunnen hebben. Niemand heeft die signalen opgepakt en het kwaad is reeds geschied. De heer Beetsma mag bij de gratie van de Landbouw Universiteit nog circa drie jaar, vanuit een VUT-positie, gebruik blijven maken van de benodigde faciliteiten. Het wordt tijd om te bezin-

nen of besturen van imkersverenigingen niet voor het behoud van cruciale formatieplaatsen op de barri-caden zouden moeten springen. Wil men in de toekomst het hoofdredacteurschap vanuit de Landbouw Universiteit continueren dan zal men toch de financiële consequenties hiervan onder ogen moeten zien.

Voor de Ambrosiushoeve is het nog niet te laat. Ik neem aan dat de lezers van deze brief het met ons eens zullen zijn dat we, om ons heen kijkend naar geiten-, duiven-, kanarie- en wat al niet meer voor hobby-verenigingen, in de handen mogen knippen met zo'n prachtig en toegankelijk instituut dat zoveel onderzoek uitvoert en voorlichting geeft over allerlei facetten van het bijhouden. Het is ronduit bescha-mend dat het hoofdbestuur van de ABTB (Bijen, 82 januari 1995) voor het instandhouden van de Ambrosiushoeve niet meer dan f 5,- per lid over heeft. Dit resulteert in maximaal f 50.000,- vanuit de imkerswereld, waarvan men nauwelijks één persoon kan laten lopen. Zoals wij regelmatig in Bijen en in de door de 'Vrienden' gesteunde uitgave van het Proevenboekje kunnen lezen, wordt veel onderzoek aan bijen uitgevoerd. Onderzoek dat gedeeltelijk door imkers is voorgesteld (iedereen kan voorstellen indienen) en dat voor imkers uit alle geledingen interessant zou moeten zijn. Het lijkt ons overbodig om in dit schrijven op de details van dit onderzoek in te gaan.

Imkers stappen imkerswinkels binnen en keren daar hun zakken om, geven met gemak veel geld uit aan imkersgereedschap en kasten en verdienen anderzijds vaak de kosten weer terug met bestuivingsactiviteiten en honingopbrengst. Vaak zonder zich te realiseren dat de vraag naar bestuiving gedeeltelijk voortkomt uit het onderzoek aan de Ambrosiushoeve naar de positieve effecten van bestuivende bijen op de groente- en fruitteelt. Tevens zijn we voor de ziekte-bestrijding zowel met chemische middelen, met natuurlijke stoffen of met behulp van biotechnische methoden van het werk op de Ambrosiushoeve afhankelijk. Ideeën van de imkers worden vaak door de Ambrosiushoeve onderzocht. In dit kader is het toch beneden alle peil dat besturen van imkers-verenigingen zich druk maken om bijdragen van vijf gulden, de prijs van één pot honing. Het bestuur van onze bijenvereniging vraagt aan de hoofdbesturen zich tot het uiterste in te spannen om de Ambrosiushoeve in zijn huidige omvang te handhaven. De Ambrosiushoeve zou door iedere imker ondersteund moeten worden met een bedrag van bijvoorbeeld f 25,-. Men moet zich niet afvragen

of men hierdoor leden zou verliezen, maar of men leden die niet tot deze bijdrage bereid zijn, wil behouden. Met zo'n bedrag zou men evenveel aan het onderzoek en de voorlichting besteden als aan het reilen en zeilen van de desbetreffende vereniging. Wij hopen dat ons hoofdbestuur, kin omhoog borst vooruit, alles uit de kast zal willen halen om dit proef-bedrijf in stand te houden. Met reden mag worden verondersteld dat een hogere bijdrage vanuit de imkersverenigingen voor een nog grotere betrokkenheid van de medewerkers van de Ambrosiushoeve bij de problemen van de imkers zal zorgen, zodat de imkers er alleen maar meer plezier en profijt van kun-nen hebben. De Ambrosiushoeve kan dan ook meer bijdragen aan de beleidsvorming van de Bedrijfsraad, die zo moeizaam tot een eenduidig constructief beleid schijnt te kunnen komen, hetgeen in deze tijd van grote problemen juist zo nodig is.

Gaarne vernemen wij van u wat uw plannen zijn met betrekking tot de hoofdredactie van Bijen en de Ambrosiushoeve. Wij verzoeken u alles in het werk te stellen een modus te vinden om te komen tot een voldoende grote bijdrage uit de imkerswereld voor het behoud van de unieke Ambrosiushoeve. Hoogachtend, het Bestuur van de VBBN-afdeling Laren/Blaricum, voor deze

B.J. Vos (voorzitter)

Bedrijfsraad mist kans

Naar aanleiding van de besmettingshaarden van Amerikaans vuilbroed (AVB) in 1995 werd al op 17 oktober door de coördinatoren ziektebestrijding van de imkersorganisaties de registratie van imkers als noodzakelijk gezien. De Veterinaire Dienst (VD) en de Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees (RVV) hebben ervaren dat het vaak onmogelijk was, om in verband met het bestrijden van een AVB-besmetting, imkers te bereiken. Beide instellingen zijn dan ook grote voorstanders van de registratie van imkers en het voorzien van de kasten met naam, adres, postcode en telefoonnummer van de eigenaar. Wanneer deze gegevens beschikbaar zijn kunnen zij veel effectiever en sneller optreden.

Op 22 november kwamen vertegenwoordigers van de imkersorganisaties, de Bedrijfsmatige imkers, de koninginneteeltcommissie van de VBBN, Buckfast Belangen Verenigd, de VD, de Stichting Gezondheids-zorg voor Dieren, de Ambrosiushoeve, de Rijks-universiteit Utrecht en de Landbouwuniversiteit Wageningen in het Bijenhuis te Wageningen bijeen.

Tijdens deze bijeenkomst werden alle denkbare maatregelen om AVB-besmettingen te voorkomen uitvoerig besproken. Deze maatregelen waren gebaseerd op het beschikbaar zijn van gegevens van imkers die hun volken verplaatsen (drachtgebieden, bestuiving, bevruchtungsstations en markten) en van hun standen. De vergadering was unaniem van mening dat registratie van imkers en hun standen noodzakelijk was om nieuwe AVB-besmettingen aan te kunnen pakken.

Tijdens de bijeenkomst van de Bedrijfsraad op 7 december zou o.a. worden besloten of en op welke wijze registratie van imkers uitgevoerd zou worden. Dit bleek echter niet een eenvoudige zaak te zijn en wel doordat de leden van het bestuur van de Bedrijfsraad hoofdzakelijk bijeenkomen om de belangen van hun eigen organisatie te verdedigen en nauwelijks om samen iets te ondernemen. De Bedrijfsraad is dus niet zo zeer een 'belangenvereniging', maar eerder een 'eigenbelangenvereniging'.

Wat was het geval? De imkers van de ANI, ABTB en LLTB hadden hun lidmaatschapskaart al ontvangen. De VBBN kent alleen een lidmaatschapskaart van sommige subverenigingen en de imkers van de NCB hebben er geen. Toen stak het eigenbelang de kop op. De ANI, ABTB en de LLTB waren van mening dat hun lidmaatschapskaart als registratiekaart dienst kon doen en de leden van de andere organisaties werd voorgesteld om het rijbewijs of een andere identiteitskaart voor dit doel te gebruiken.

De heer J. Beekman (NCB) toonde een ontwerp van een registratiekaart. Deze kaart zou f0,80 per stuk kosten en met het maandblad, vrijwel gratis, aan de leden gestuurd kunnen worden.

Mijn voorstel was om dit geringe bedrag per lid nu te besteden aan een registratiekaart die door de Bedrijfsraad zou worden uitgegeven. Behalve de gegevens van de imker zou op deze kaart aangeduid kunnen worden van welke organisatie hij(zij) lid is. Met deze kaart zou de Bedrijfsraad zich in 1995 als eenheid naar de leden van de organisaties kunnen manifesteren en de overheid laten zien dat registratie van imkers gezamenlijk wordt aangepakt. Voor nog geen gulden per lid had de Bedrijfsraad op uitstekende wijze PR kunnen bedrijven. Maar 'ons imkers zijn zünig' en dat op het verkeerde moment.

Er werd besloten een werkgroep te vormen die een lidmaatschaps/registratiekaart gaat ontwerpen. Deze uniforme kaart zal echter door de afzonderlijke organisaties worden uitgegeven en niet door de Bedrijfsraad. Als de Bedrijfsraad nu had laten zien dat de wil er is om de imkerswereld goed te organiseren, en zich had

geprofileerd als samenwerkingsorgaan waar imkersbelangen gediend worden, dan was het een stimulans voor de overheid geweest om de activiteiten van zo'n organisatie te ondersteunen. En dat is nu niet gebeurd.

Joop Beetsma, Bennekom

Oproep filatelisten

Gezocht: Nederlanders en Vlamingen met het filatelie-thema BIJEN en IMKERIJ.

Doel: kijken of we kunnen komen tot het oprichten van een contactgroep. Als we voldoende mensen bij elkaar kunnen krijgen, dan liggen een contactblad, een jaarlijkse contactdag, nieuwtjesabonnement, carpoolen bij verre beurzen, vertaalhulp misschien in het verschiet. **Belangstelling?** Neem contact op met, ondergetekende: Donkerstraat 4b, 4063 CZ Heesselt.

Jan de Crom, Heesselt

Bijensterfte op Hawaï

Een verslagje van fotograaf Kjell B. Sandved over bijensterfte op Hawaï in het decembernummer van National Geographic 1994.

Sandved genoot met volle teugen van de bloemenpracht in een orchideeënkwekerij. De honingbijen stortten zich in de bloemen om deze te bestuiven. Zo leek het. Toen hij echter beter keek, zag hij dat alle bijen in de bloemen dood waren.

De orchidee waar het om gaat is *Dendrobium stratiotes*, ingevoerd uit de Molukken en andere Indonesische eilanden. In het oorspronkelijke verspreidingsgebied wordt deze orchidee bestoven door een kleinere bijensoort die deze bloemen niet alleen binnen kan gaan maar ook weer kan verlaten. De honingbijen, die al bijna een eeuw geleden op Hawaï ingevoerd werden, zijn echter te groot en worden in deze orchidee gevangen en verhongeren daar. Volgens Sandved wordt de Hawaïaanse flora overwoekerd door 900 niet-inheemse plantesoorten. Gelukkig is dat vrijwel nooit het geval met de ingevoerde en gekweekte orchideeënsoorten en dat is maar goed ook, want anders zou de honingbij daar niet meer kunnen bestaan.

H.B.J. Wentink, Abcoude